

*Hackmoren vaikutus perustuu hevosen kuonopiisiin kohdistuvaan paineeseen.
Kuva Pixabay*

Kokeilisinko kuolaimettomia?

Kuolaimettomilla suitsilla ratsastus on kasvattanut viime vuosina suosiotaan ja jossain määrin voidaan puhua myös eräänlaisesta trendistä. Hevosihmisten keskuudessa on ollut paljon keskustelua pehmeämmistä tavoista vaikuttaa hevoseen, ja mielipiteitä löytyy laidasta laitaan.

Kaikenlaiset hevoseen vaikuttavat välineet kieltävien ja varusteettoman "kukkahattutäteilyn" tuomitsevien ääripäiden väliin mahtuu onneksi kultainen keskitie, jossa kuolaimettomia vaihtoehtoja voidaan tarkastella neutraalisti nimenomaan vaihtoehtona perinteisille suitsimalleille.

Miksi kokeilisin kuolaimetonta?

Syitä kuolaimettomiin suitsiin vaihtamiselle on monia. Eettisten syiden lisäksi niitä voidaan käyttää tilanteissa, joissa kuolaimen ei kertakaikkiaan käy hevoselle, kuten vaikkapa hyvin herkkäsuuisilla hevosilla. Suustaan herkat hevoset pakenevat kuolaimen suuhun tuomaa painetta ja kuolaimettomassa suitsimallissa tätä ongelmaa ei tietenkään tule. Kuolaimettomia suitsia voidaan käyttää myös väliaikaisesti esimerkiksi suussa olevan haavan vuoksi, tai virkistykseksi mikäli hevonen on turtunut kuolaimelle.

Siirtyminen kuolaimettomiin suitsiin lähtee luonnollisesti sopivista ja hyvin istuvista suitsista, joissa paine jakautuu tasaisesti eri puolille päätä. Turpahihnan tulee olla tarpeeksi ylhäällä kuonopiin vahvemman luun päällä, jotta välttäisiin heikoman osan vammoilta ja vääriin paikkaan kohdistuvalta paineelta. Hevoselle tulee myös opettaa, miten sen kuuluu reagoida kuolaimettomien suitsien aiheuttamaan paineeseen. Jos hevosta on tarkoitus ratsastaa ohjat tuntumalla, on hyvä suosia suitsimalleja, joissa kuonopiin kohdalle tuleva turpahihna ei ole ohut ja pyöreä.

Onko muitakin kuin hackamore?

Kun ajatellaan kuolaimettomia suitsia, nousee monelle varmasti ensimmäisenä mieleen hackamore. Olemassa on kuitenkin monia, toimintamekaniikaltaan hieman erilaisia malleja. Yksinkertaisuudessaan kuolaimettomat suitset voivat olla riimu tai

naruriimu, johon on yhdistetty ohjat. Tämä vaihtoehto sopii esimerkiksi kuolaimettomaan ratsastukseen tutustuvalla ratsastajalle tai satunnaisesti vaihteluksi hevoselle, jolla normaalisti pidetään kuolaimia. Riimu on siitä kätevä, että sellainen löytyy varmasti jokaisen hevosenomistajan varustekoelmasta, jolloin erillisiä kuolaimettomia suitsia ei välttämättä tarvitse hankkia. Jatkuvampaan käyttöön kannattaa kuitenkin harkita varsinaisia kuolaimettomia suitsia, sillä riimu pysyy heikosti paikoillaan hevosen päässä, jolloin paine jakautuu epätasaisesti. Tämän vuoksi pelkkä riimu ei myöskään ole kovin turvallinen maastossa ratsastettaessa. Naruriimulla kannattaa ratsastaa vain kevyellä tuntumalla, sillä kuonopiin kohdalle tuleva ohut naru voi tuntua hevosesta epämiellyttävältä, saada sen jännittymään ja hakeutumaan "kuolaimen alle" tätä välttääkseen.

Varsinaiset kuolaimettomat suitsimallit voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään sen mukaan, aiheuttavatko ne painetta en-

"Kärrypyörähackamoren" vaikutus perustuu myös vipuvaikutukseen, mutta sen voimakkuutta voi säätää siirtämällä ohjan paikkaa pyörässä. Kuva Klara Rosa (CC BY SA 2.0)

sisijaisesti turvalle vai eivät. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat suitset, joissa paine keskittyy jollain tapaa turvan alueelle. Näistä yleisimpiä, ja helposti saatavilla olevia malleja ovat hackamore, kärrypyörähackamore, bosal-hackamore ja sidepull.

Hackamore tai "mekaaninen hackamore" on kuolaimettomien vahvemmassa päästä ja toimii samalla periaatteella kuin kankikuolain. Mekaanisessa hackamoressa on vipuvarsi, joka kääntyy ohjan paineen mukaan aiheuttaen painetta hevosen turvan ympärille.

Bosal-hackamoressa, jota kutsutaan lyhyemmin vain bosaliksi, ohjat kiinnittyvät suureen solmuun hevosen leuan alla. Bosalissa ei ole vipuvarsi vaikutusta, kuten mekaanisessa hackamoressa, vaan ohjastuntumaa otettaessa turvan ympärillä oleva pisananmallinen lenkki aiheuttaa painetta hevosen kuonopiille. Kuten naruriimulla, tälläkään suitsimallilla ei kannata ratsastaa voimakkaalla ohjastuntumalla, jotta hevonen ei jännity paineesta ja hakeudu kuolaimen alle.

Kolmas hackamore-nimeä kantava malli on niin sanottu kärrypyörähackamore, joka kulkee markkinoilla myös muun muassa nimillä LG-bridle ja kukkahackamore. Tässä mallissa on nimensä mukaisesti hevo-

sen turvan molemmin puolin kaksi pyörää, joihin ohjat kiinnitetään kuten kuolainrenkaaseen. Kärrypyörähackamoressa on mekaanisen hackamoren tapaan vipuvaikutus, mutta se on säädeltävissä vaihtamalla ohjan paikkaa pyörässä. Kuten mekaanisessa hackamoressa, tässäkin mallissa painetta tulee pääsääntöisesti hevosen turvan ympärille.

Sidepull-mallissa ohjat tulevat kärrypyörähackamoren tapaan turvan sivuilla oleviin renkasiin, mutta vipuvaikutusta ei ole. Sidepull muistuttaa kuolaimettomista suitsimalleista eniten tavallista riimua, mutta se pysyy suitsimaisen muotoilunsa ansiosta paremmin paikoillaan hevosen päässä. Sidepulleja on monia eri tyyppisiä ja eri malleissa esimerkiksi turparemmi vaihtelee litteästä pehmeämpipaineisesta pyöreään, jossa turvalle kohdistuva paine on voimakkaampi.

Toiseen ryhmään voidaan lukea niin kutsutut cross-under -suitset, joissa hevosen pään ympäri kulkeva nahkahihna menee ristiin hevosen leuan alla, josta se jatkuu turpahihnan kautta ohjina. Tämän tyyppisillä suitsimalleilla on monia nimiä, mutta tunnetuin lienee kuolaimen vaikutuksia hevoseen tutkineen tohtori Robert Cookin kehittämä "The Bitless Bridle". Leuan alta

ristiin menevät suitset jakavat paineen taiseesti hevosen pään ympäri ja ikään kuin halaavat hevosen päätä.

Näiden kahden ryhmän välimuodoksi jäävät vielä Micklem multibridle -suitset, joita voidaan käyttää sekä kuolainten kanssa että ilman. Suitsien turpahihna on muotoiltu niin, ettei se paina hevosen turpaa poskihampaiden kohdalta. Kuolaimettomana sitä voidaan käyttää sidepullin tapaan tai cross-under -tyyppisesti, sekä näiden kahden välimuotona, jolloin ohjat tulevat hevosen turvan alta ristiin. Paineen vaikutus vaihtelee käytön mukaan.

Kuolaimettomuus ei ratkaise kaikkia ongelmia

On kuitenkin hyvä muistaa, että kuolaimettomat suitset eivät ole oikotie onneen. Moni hevonen tuntuu heti rennommalta kuolaimettomien suitsien kanssa, mutta suitsityypin vaihto vaatii useimmiten niin hevosen kuin ratsastajankin koulutusta.

Ensisijaisesti on syytä kiinnittää huomiota ratsastajan apuihin. Kovakätinen ratsastaja saa pidemmän päälle tuhoa aikaan sekä kuolaimellisilla että kuolaimettomilla suitsilla. Esimerkiksi tohtori Hilary Clayton on todennut tutkimuksissaan, että kuo-

Cross under-tyyppiset kuolaimettomat suitsset välittävät ohjan paineen hevosen pään sivulle.

laimettomien suitsien leukaan tai turpaan kohdistuva paine voi olla jopa kovempi kuin kuolainten suuhun kohdistuva paine.

Erytisen tärkeää on myös opettaa hevonen reagoimaan paineeseen oikein, eli myötäämään. Useimmiten aikuisen hevosen opettaminen kuolaimettomiin suitsiin tehdään samalla tavoin kuin varsojenkin kanssa, varsinkin jos hevonen reagoi negatiivisesti riimuun. Kun hevonen osaa myötätä paineelle riimussa, on helppo siirtyä harjoittelemaan kuolaimettomien suitsien kanssa.

Kuinka hevonen opetetaan reagoimaan oikein?

Totuttaminen voidaan aloittaa turvallisimmin maasta käsin opettamalla hevonen reagoimaan paineeseen molemmilta puolin, eli ohjalla aiheutetaan painetta vuorotellen molemmille puolille hevosen kääntävien apujen opettamiseksi. Pysähtymisessä aiheutetaan yhtä paljon painetta molemmille puolille hevosta. Hevonen vastaa paineeseen luonnostaan nojautumalla sitä vasten, joten aluksi kouluttajan tulee vastata hevosen pieneenkin myötäämiseen. Kun hevonen ymmärtää, miten sen tulee vastata paineeseen, voidaan siirtyä harjoittelemaan selästä käsin. Selästä käsin kouluttaminen kannattaa aloittaa turvallisella, suljetulla

alueella. Selästä tehdään samoja paineharjoituksia kuin maasta käsin, ja kun avut menevät läpi käynnissä, voidaan siirtyä muihin askellajeihin. Ajan saatossa hevonen oppii myös myötäämään paineelle ja hakeutumaan "kuolaimelle", eli tässä tapauksessa suitsille. Tässä tarvitaan tietysti myös muita ratsastajan apuja, sillä hevosta ei ole tarkoitus pakottaa peräänantoon tai muotoon ohjilla, oli päässä sitten kuolaimelliset tai kuolaimettomat suitset.

Ihanteellisessa tilanteessa hevonen on oppinut reagoimaan paineeseen oikein jo varsana, jolloin kuolaimellisista kuolaimetomiin suitsiin siirtyminen käy vaivattomasti, eikä hallinta- tai tottelevaisuusongelmia ilmene.

Pinja Kyöstilä

Lähdemateriaalia ja lisätietoa:

Minna Tallberg:

Case: kuolaimettomat vs. kuolaimet
<https://minnatallberg.com/2016/10/13/case-kuolaimettomat-vs-kuolaimet/>

The Horse: Researcher Evaluates Bit, Rein Interaction With Equine Mouth, julkaistu 13.4.2012, saatavissa

<http://www.thehorse.com/articles/28979/researcher-evaluates-bit-rein-interaction-with-equine-mouth>

Voinko kilpailla kuolaimetta Suomessa?

Eri kilpailulajien säännöt suhtautuvat käytettäviin varusteisiin sekä sallittaviin kuolaimiin eri tavoin. Kilpailijan ja valmentajan vastuulla on valita hevoselle sääntöjen mukaiset varusteet kilpailuun. Tarkemmat ja ajantasaisimmat tiedot sallituista varusteista löytyvät SRL:n, Hippoksen ja SIHY:n lajikohtaisista säännöistä.

<http://www.ratsastus.fi/kilpailusaannot>
<http://www.hippos.fi/raviurheilu/saannot>
<https://www.islanninhevonen.net/urheilu/kilpaileminen/kilpailusaannot/>

Kouluratsastus: Ei sallittu
 Esteratsastus: Sallittu (poniratsukoilla hackamorens varsi max. 17cm)
 Kenttäratsastus: Sallittu (pl. kouluosuus ja poniratsukot)
 Valjakkoajo: Ei sallittu
 Länneratsastus: Sallittu (Barrel Race ja Pole Bending -luokissa kaikki sallittu, muuten ainoastaan bosal-hackamore mecateköydellä, myös ikärajoituksia)
 Askellajiratsastus (islanninhevoset): Sallittu
 Vikellys: Ei sallittu
 Ravit: Ei sallittu